

סרט 'ישראלי' מחפש את האנשים מאחורי

השנוניץ

ישפט קהל הצופים. בינתיים ניתן לשמוע רק את כוונותיהם של יוצרי הסרט. הכל התחיל כשהתבקשתי יום אחד על ידי קיבוץ עין-חרוד להכין את הגיגות ה-40 של הקיבוץ, סיפר יוסף ("בומבה") צור, מכותבי התסריט ומשחקני הסרט. אמרו לי: אולי אפשר להמחיש את ספרו של פוצ'ו חבורה שכזאת. הייתי מוכרח לקרוא את הספר. נפגשתי עם פוצ'ו והתלטנו לעשות מזה מחזה. תיכף בהתחלה אמרתי לו: תראה, מזה אעשה גם סרט. עשינו מחזה. הענין עם עין-חרוד התבטל וגם הקאמרי לא רצה לקחת אותו. אז החלטנו שזה יהיה סרט.

"אני שמעתי על הפלמ"ח מהאחים שלי, סיפר יוסי בנאי, אחד משחקני הסרט, בו מופיעים גם אבנר חזקיהו, גילה אלמגור, עודד תאומי. אחי היה אפילו שבוי בעיר העתיקה מטעם הפלמ"ח, אבל עכשיו, אחרי שסיימנו את העבודה, יש לי הרגשה שיש בסרט התייחסות של אותה תקופה. אין אף הורה, אין פינג'אן, יש קומוניזם אחד, וגם שם אוכלים רק אבטיחים ותרנגולת. הש' תדלנו לא לעשות מזה ציגונות, לאור כל הסרטים שנעשו בארץ עד עכשיו. אני לא יודע למה, אבל אני בטוח שפה, אחרי אל-פיים שנות גלות, יהיה משחקן!"

★ ★ ★

הסגנון והאדם

אב חבצלת, כסוף-שיער ובעל עיני קטיפה, רכש את השכלתו הקולנועית באיטליה. שם עבד, בין השאר, לצידים של גדולי במאי הקולנוע האיטלקים. זוהי למעשה, מלאכת הביום הראשונה שלו בסרט עלילתי ארוך.

"בסיום של הסרט הוא בעיקר תיאור הווי", אמר חבצלת, "תיאור של תקופה מסוימת, שבה היו האנשים מסוגלים להרבות עם מעשים והתרחשויות יותר מאשר בימינו. אבל זה אינו סרט שמספר על גיבורים או על בני-אדם עליונים — הוא מציג אנשים רגילים על חולשותיהם וחסרונותיהם, שהתנאים הביאו אותם לגילויים מיוחדים.

"מדרים על סגנון הפלמ"ח. אני ניסיתי למצוא את האדם שמאחורי הסגנון. לדעתי זו בעיה חברתית העומדת כיום בכל חרי-פותה, ושבצורה אחרת ניצבה גם אז. ה' חברה כופה על חבריה סגנון מסוים. סגנון זה נוצר בגלל סיבות שונות, אבל בסופו של דבר אנשים משתעבדים אליו. מפאת השימוש היום-יומי בסגנון זה נדחק האדם כפי שהוא, וקשה מאוד לגלותו. דרושים תנאים מיוחדים, כדי לגלות את הדברים הצפונים באדם.

"הנה זוכרים את אנשי הפלמ"ח בשל הסגנון המיוחד שלהם. היה או במודה לומר בסגנון שחצני, וגבר לא נחשב גבר אקא א ידע לזלזל בחתיכות. אבל רק מי שקרא את המכתבים הבודדים שכתבו אנשי הפלמ"ח, ואת השירים שלהם, יכול היה לגלות איזו אהבה ליופי ואיזו רגישות היתה באותם אנשים עצמם.

"בעיבודו של הסיפור אי-אפשר היה להתעלם מהעובדה שבכל זאת עוסקים ב'פלמ"ח. לכן, ללא הבלטה הירואית, נתנו לאנשים לעשות גם דברים, מעשים שהם כביכול צדדיים. יש סצינה המראה כיצד

ניגשתי לידיד אחד שלי ואמרתי: תן לי 50 אלף ל"י ואעשה לך סרט. ומה, אתה נותן? הוא שאל אותי. אמרתי לו: את הכשרון שלי. זה לא עשה עליו רושם. חביבני, הוא אמר, הכשרון שלך לא שווה לי 50 אלף ל"י. תיקח את הכסף ואחרי שבועיים תבוא ותגיד לא הצלחתי. מה אעשה לך? הפסתי את הפרינציפ והחלטתי לעשות קולקטיב. הלכתי לבמאי זאב חבי-צלת. שאלתי אותו: רוצה לעשות? כשהשיב בהיוב אמרתי: אין לי כסף בשבילך, הקבל אחוז מסויים מהרווחים. הוא קיבל על עצמו גם את כתיבת התסריט. שאלתי אותו איזה שחקנים הוא רוצה וכשתן לי את הרשימה אמרתי: יש לך אותם. הלכתי אליהם ואמרתי: אין לי כסף בשבילכם, תקבלו מהרווחים אם יהיו. כולם הסכימו. אחרי זה הלכתי לחברת נבע והצעתי להם לעשות את הסרט. מה אתה משקיע? שא' לו. ענית: הבמאי, השחקנים והתסריט!"

★ ★ ★

שבוי מטעם

ה סרט בלי פרטנויות, הסביר "בומבה", לדעתי בסרט שני דברים: התייחסות של הפלמ"ח וסיפור על בחור שרוצה להיכנס לחברה, המתאר את כל העובר עליו עד שהוא נהיה פלמתיק. לדעתי יר-אה הסרט שאלה שהלכו לפלמ"ח לא ידעו כולם אידיאליסטים גדולים. הנה, מה ש-או"ל משך במוניו לפלמ"ח היה המיסתורין של העסק. נמאס לי לראות את החברה מהצופים שהייתי שואל אותם: מה נשמע? והיו עונים לי: עכשיו אל תשאל! או הלכתי גם אני לפלמ"ח. ולבחרתיק הנה בסרט קורא מה שקרה לי ולכל אחד. הם ביקשו ממני ביום הראשון לקחת מברשת גדולה ולצחצח לפרות את השיניים, זאת לא היתה סתם בדיחה. זאת היתה מתיחה אופיינית. אבל בשורת מתיחות כאלה התישלו האנשים."

פלמ"חית אלמגור

מדוע פירקו את הפלמ"ח? עד היום לא נמצא מי ששייב על כך תשובה ברורה. לעומת זאת נמצאו כבר האנשים שהרכיבו את הפלמ"ח מחדש. יתכן וימצאו כאלה שיטענו שאין זה בדיוק אותו ה' דבר עצמו, אבל זאת עובדה: הפלמ"ח קם לתחייה. בסרט.

בעוד שבועות מספר יוצג לראשונה הבורה שכזאת. סרטו של הבמאי, חבר קיבוץ בית-אלפא, זאב חבצלת (39). תקופה, המספקת עתה רק חומר לאגדות ולשירים, תקופת המכנסיים הקצוצים, הסלנג הצברי, המתיחות והשחוק, תומחש על הבד. האם יהיה זה רק נסיון נוסף להתרפ' קות על העבר, או שמא ינסה הסרט לחשוף את שרשי ההתיי הפלמתי המיוחד? על כך

פלמ"חית תאומי

מורידים מעפילים. אבל היא קצרה וחסופה ולא בצורת סרט תעודתי. אני התייחסתי אל הסיפור כאל נושא ולא כאל תיאור אוטנטי. כאשר לסגנון בו ביימתי את הסרט: אני בדיעה שהסגנון הוא סונקציה של הנושא שעוסקים בו. סגנון מוכתב גם על-ידי תנאים טכניים ורמת צוות ה' שחקנים. יש לציין שדחיקא מבחינה זו הופעתה, בייחוד מהמסירות של הצחת השפת דברים לשמם. זוהי תופעה מעוררת "בסופו של דבר, הסגנון של הסרט הוא סגנון של קומדיה ריאליסטית. אינני מתכוון לנטוראליסטית, שמחקה את ה' מציאות — אלא קומדיה המתהווה מתוך מצבים ריאליים."

גורלו, ומאחר שאינו רוצה להפריד את גורלו האישי מגורל אומתו הוא נמלט ר' ממשיך להלחם בגרמנים.

חברו, אופה קטן ומסכן (שארל אונאבור), מקבל את דין המלחמה. הוא מבצע עבודתו בנאמנות ובמסירות, נשאר כל תקופת המל' חמה בעיירה הקטנה, ממלא אחרי גיוס כל הנברים בעיירה את תפקיד ראש-העיר.

מלאכי-אנוש. כאשר מסתיימת המלחמה, מתברר לשניהם, כל אחד בדרכו, שה' מלחמה לא פתרה את בעיית חיפוש האושר והחירות הפנימית. כדי לפתור בעיות אלה, נוטש האופה את ביתו ואת אשתו וחוזר לגרמניה, לעיירה ולענדה שאהב. ואילו ה' גרמני, שלחם בכל שיתוף פעולה עם ה' גרמנים, רוצה לשאת לאשה משתפת פעולה (ניקול קורסל) דווקא.

סרט זה הוא כשלונו של קייאט הגדול, שניסה תמיד לומר את מה שלא רוצים לשמוע. הסיפור והגיבורים מלאכותיים ל' הרגיו. כדי להדגיש את האנושי בגרמנים הגויים קייאט, הפך את כולם למלאכי-אנוש, הציג אותם באור חיובי מטולף ומגוחך. המבנה לקוי, והסרט נעדר מתח. ההקבלה בהתפתחותם של שני הגיבורים רשלנית ו' משעממת. כוונותיו ההומאניות של קייאט טבעו עמוק ברהיין, בשעת המעבר.

ובאידאולוגיה הכלולה בו. שני אלה והמש' חק המצויין של צוות השחקנים, בו מתבל' טים כשחקני משנה מונטגומרי קליפט וג'ודי גארלנד, המופיעים כעדי תביעה במשפט, מחפים על מספר חולשות בבנין העלילה ועל כמה קטעים צורמים.

יוס הדין בנידונתו הוא סרט מרתק, מוצעו ובעיקר מעורר לחשבה.

גשר בין בני-אדם

המעבר על הרהיין (הודו תל-אביב; צרפת). הוא הגשר המגשר והמפריד בין שתי מדינות שכנות, צרפת וגרמניה. מכל צד נואה הדג השני כארץ-אויב, מושב אנשים זרים ומשונים, שעצם קיומם מהווה סכנה. אולם ברגע בו עוברים את הגשר מתברר, שהאדמה היא אותה אדמה והאנשים הם בני-אדם בדיוק כמו אלה שמנגד.

יתכן שלא אלה ה' הדברים, אך זאת רוצה לומר הבמאי הצרפתי אנדר' (כולנו רוצים) קאייאט. כדי להמחיש את הרעיון הוא מעביר שני צרפתים לעבר השני של הרהיין. השניים הם חיילים צרפתים, הנופ' לים שבטי הגרמני במלחמת-העולם השניה, נשלחים לעבוד בחוות גרמניות בעיירה קט' נה. תגובותיהם שונות: העתונאי הצעיר וה' גמרץ (ג'ורג' ריביאר) אינו משלים עם

סר טרייס'י. עם העם הגרמני. הבעיה העיק' רית היא שאלת אחריותם של השופטים הנאציים לחוקים לפיהם שפטו, ומידת תל' תם בגורמים ובנסיבות שאליהם התאמו את פסקי-דינם.

בעיה זו נבחנת ביסודיות בדו-קרב המש' פטי בין סניגורם של הנאשמים (מקסמיליאן של), לבין התובע (ריצ'ארד ויידמארק). או-לם הבמאי קרמר, שביסס את סרטו על ספרו של אבי מאן, לא הסתפק בבחינת אחריותם המשפטית של הנאשמים. הוא ערך ניתוח יסודי של התקופה הנאצית והמשרט, על מנת לגלות כיצד ועל איזה רקע יכלה בכלל להיווצר אותה מחלת-רוח לאומית.

הוא הרחיב את תחומי מוסר-ההשכל ה' חק מעבר לגבולות המדינה הנאצית, ובאותה שעה בה חושף הסרט את הגורמים שהולידו את הנאציזם, הוא מציב על תופעות דומות בארצות-הברית ובכל מדינה אחרת, העלולות להביא לאותה תוצאה עצמה.

יותר משהסרט הוא כתבי-אישום נגד ה' נאציזם, הוא מהווה גינוי והאשמה כלפי ארשותן של מדינות-המצרף, שלא בלמו את הסכנה הנאצית בראשונה וכלפי-יחסן הסלחני לנאצים ולגרמניה לאחר המלחמה. עיקר כוחו של הסרט בתסריט המעולה

קולנוע

סרטים

הסכנה עדין איימת

יום הדין בנירנברג (אלגנבי תל-אביב; הבריה, ירושלים), הופק בעקבות גל ההתעניינות בנאציזם ששטף את העולם כ' תוצאה ממשפט אייכמן. אולם סטנלי (הנוע' ז'וס) קרמר, המפיק והבמאי, לא רוכב על הגל לשם גריפת רווחים בלבד, אלא כדי לומר דברים מוחצים ואקטואליים שרק על רקע ניתוח הנאציזם אפשר לרדת לעומקם ולהבין את משמעותם האמיתית.

הסרט עוסק באחד ממשפטי נירנברג, מש' פט השופטים, בו הושבו על ספסל הנאש' מים ארבעה שופטים נאציים, שהאשמו ב' כהתאם לצרכים הפוליטיים של המפלגה הנאצית ולא לפי החוק והצדק.

הבנו לסלחנות. העלילה מבוססת ב' חלקה על הדראמה המתרחשת בבית-המשפט ובחלקה השני על פנישתו והיכרותו של השופט האמריקאי הראשי במשפט זה (ספני